

KRIZA JÁNOS NÉPRAJZI TÁRSASÁG ÉVKÖNYVE 18.

A könyv megjelenését a

és a

támogatta.

Kriza János Néprajzi Társaság
Évkönyve
18

Oktatás, kutatás, intézmények
Kolozsvárt

Szerkesztette
Czégényi Dóra
Keszeg Vilmos
Pozsony Ferenc

KRIZA JÁNOS NÉPRAJZI TÁRSASÁG
KOLOZSVÁR, 2010

Kiadja a KRIZA JÁNOS NÉPRAJZI TÁRSASÁG
400162 Kolozsvár, Croitorilor (Mikes) u. 15.
telefon/fax: +40 264 432 593
e-mail: kriza@mail.dntcj.ro
www.kjnt.ro

© Kriza János Néprajzi Társaság, 2010

Lektorálta:
Ilyés Sándor
Szabó Á. Töhötöm

Borítóterv és tipográfia:
Könczey Elemér

Számítógépes tördelés:
Sütő Ferenc

ISBN 978–973–8439–51–1

Készült a kolozsvári GLORIA és IDEA Nyomdában
Igazgató: Nagy Péter

Tartalom

Szerkesztői bevezetés 7

Tudomány- és kutatástörténet

Tánczos Vilmos

Magyar vallási néprajzi kutatások Erdélyben
(tudománytörténeti összefoglaló és könyvészet) 13

Olosz Katalin

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület és az *Erdélyi Múzeum*
népköltéssel kapcsolatos tevékenysége (1859–1948) 117

Almási István

Népzenekutató műhely Kolozsváron. 135

Cseke Péter

A műveltségteremtés bartóki-kodályi útján.
Az Erdélyi Fiatalok falukutatásainak
néprajzi és népművészeti szempontjai. 143

Intézmény- és oktatástörténet

Olosz Katalin

A kolozsvári néprajzi oktatás egy elszalasztott lehetősége.
Sebestyén Gyula pályázata a kolozsvári egyetem
irodalomtörténeti tanszékére 169

Keszeg Vilmos

A Kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem
Bölcsészet-, Nyelv- és Történettudományi Karának
1943. április 8-i jegyzőkönyve 205

Ozsváth Imola	
A pedagógusok gyűjtőmunkájának helye a romániai magyar néprajzkutatás történetében	289

Kutatói pályaképek

Tötszegi Tekla	
A múzeumőr és múzeumteremtő Kós Károly	327

Almási István	
Seprődi János és Sztripszky Hiador közös népdalgyűjtése	337

Pozsony Ferenc	
Vámszer Géza (1896–1976)	351

Pozsony Ferenc	
Nagy Jenő (1916–1996)	359

Keszeg Vilmos	
Nagy Olga pályájának szakaszai	371

Gazda Klára	
Szentimrei Judit portréja	397

Rezumate	413
--------------------	-----

Abstracts	417
---------------------	-----

Szerzők	421
-------------------	-----

Autorii.	423
------------------	-----

Authors	426
-------------------	-----

Szerkesztői bevezetés

Herrmann Antal az 1897–1898-as tanév második felében a kolozsvári Ferencz József Tudományegyetem Bölcsész-, Nyelv- és Történettudományi Karán az általános és hazai etnográfia magántanára lett. Habilitációjának időpontját az intézményesített néprajzoktatás kezdeteként tartják számon. Az oktatás kezdeményezését Herrmann Antal az Erdélyrészi Kárpát Egyesületnek tulajdonította. Próbaelőadását 1898. január 31-én *Rumén ethnologiai feladatok* címmel tartotta meg. Az 1898. március 8-án sorra kerülő, *A néprajzról* című bevezető előadásában így vélekedett kinevezéséről: „A philosophiai facultás egyik nestora, Meltzl Hugó dr., az általános folklóre-tudomány egyik megalapítója volt az én mesterem is. Az ő negyedszázad előtti magvetésének termése az én szerény néprajzi munkálkodásom. Tizenkét év óta a néprajznak úgyszólván agense vagyok. Agitáltam, adminisztráltam, serkentettem és szerkesztettem. Fáradtságom nem volt egészen eredménytelen.” (*Erdély Népei* 1898. I. (1–3) 4.) Kényszerű távozásáig huszonegy és fél tanévet töltött a kolozsvári egyetemen. 1919-ben, a tanszék Szegedre költözése után, a kolozsvári néprajzoktatás folyamatszerűsége megszakadt. Később, 1940-ben folytatódott és 1948-ig tartott. Újabb szünetet követően a néprajz szakos képzés Péntek János kezdeményezésére indult az 1990–1991-es tanévtől.

2008. október 18-án a *Megemlékező konferencia a kolozsvári néprajzoktatás 110. évfordulója alkalmából* című szakmai rendezvény keretében a néprajzi oktatás múltjának és a kolozsvári néprajzi oktatás jelenének áttekintésére, majd egy évvel később, 2009. október 23-án a romániai, illetve hangsúlyosan a kolozsvári néprajzi oktatás és kutatás múltjának egy újabb áttekintésére került sor.

A *Kriza János Néprajzi Társaság 18. Évkönyve* a két tudománytörténeti konferencia anyagát teszi hozzáférhetővé. A kéziratok – tematikus szempontból – három tömb elhatárolását tették lehetővé. A kötetet Tánzos Vilmos hiánypótló, az erdélyi magyar vallási néprajzi kutatások tudománytörténeti összefoglalóját megvalósító írása nyitja. Az első tömb következő három tanulmánya az erdélyi tudományos életet meghatározó intézmények (az Erdélyi Múzeum-Egyesület, a Román Akadémia

Kolozsvári Folklórintézete), folyóiratok (az *Erdélyi Múzeum*, az *Erdélyi Fiatalok*), és az ezek köré tömörült értelmiségi kör(ök) kutatásait, eredményeit tekinti át. Olosz Katalin az Erdélyi Múzeum-Egyesület és az *Erdélyi Múzeum* szellemi néprajzzal kapcsolatos tevékenységét követi nyomon az 1859 és 1948 közötti időszakban, azt, hogy hogyan kaphatott és kapott helyet – változó intenzitással és eredménnyel – a néprajz iránti érdeklődés. Almási István az erdélyi magyar népzene-kutatás műhelyeként számontartott Kolozsvári Folklórintézet azon népzenei kutatásairól számol be, amelyeknek körülményeit a történelmi és politikai változások évtizedekre meghatározták. Cseke Péter tanulmánya a szociográfiai kutatást maga elé célul kitűző *Erdélyi Fiatalok* falukutatásainak néprajzi és népművészeti szempontjait ismerteti.

A második tömb tanulmányai intézmény- és oktatástörténetet árnyalnak. Olosz Katalin egy 1905 elején kezdődő és 1906 májusáig tartó eseménysort ismertette Sebestyén Gyula egyetemi tanári aspirációjának történetét az Erdélyi Pállal folytatott magánlevelezés alapján rekonstruálja. Keszeg Vilmos egy 1943-ban keletkezett, a jelenkori kutatás számára forrást képező 155 lap terjedelmű jegyzőkönyv alapján Gunda Béla Kolozsvárra kerülésének körülményeit mutatja be, ugyanakkor Szendrey Ákos, Bálint Sándor, Bartha Károly, Lükő Gábor, Kovács László és Tálasi István pályázatának értékelését is ismerteti. Ozsváth Imola írása a pedagógusok gyűjtőmunkájának helyét jelöli ki a romániai magyar néprajzkutatás történetében.

A harmadik tömb hat tanulmánya kutatói pályaképeket villant föl. Tötszegi Tekla a múzeumőr és múzeumteremtő Kós Károly munkásságát ismertette adatolja, miként szabta meg arculatát, jelölte és tapos-ta ki három évtizedes muzeológiai tevékenysége során Kós Károly az Erdélyi Néprajzi Múzeum működéséhez szükséges ösvényeket. Almási István Seprődi János és Sztripszky Hiador közös népdalgyűjtéséről értekezve a nagyközönség számára ez idáig négy ismeretlen levelet is publikussá tesz. Pozsony Ferenc első írásában Vámszer Géza életművének érdemeire, a másodikban Nagy Jenő néprajzi és nyelvészeti munkásságának tudománytörténeti jelentőségére mutat rá. A Nagy Olgát már többször is méltató Keszeg Vilmos az alkotói életmű három elkülönített paradigmáját tárgyaló írásában azt taglalja, hogyan jutott el a kutatói életpályája során Nagy Olga a hagyomány feltárásától a hagyomány értelmezéséhez, a narratívumok tartalmi-formai vizsgálatától

funkciójuk és kontextusuk, a folklór, a kultúra egésze, a kultúra és a társadalom, a mentalitás egységének vizsgálatáig. A kolozsvári egyetemen formálódott etnológusok második generációjához tartozó Nagy Olga összegző írásait méltatva hangsúlyozódik ki az is, miként érvelt a kultúra változása, tagolódása mellett, és vallotta a kutatás interdiszciplináris voltának szükségességét. Gazda Klára a népi iparművészként, a közízlés fejlesztőjeként, a művelődésszervezőként, a tanárként és a néprajzkutatóként egyaránt ismert és elismert közel 90 esztendő Szentimrei Judit munkásságát mutatja be.

A szerkesztők

Rezumate

Tánczos Vilmos

Cercetări maghiare în etnografia religiozității populare din Ardeal (sinteză de istorie etnografică și bibliografie)

Autorul prezintă motivele pentru care nici până astăzi nu dispunem de o sinteză a religiozității populare tradiționale din Ardeal: apariția târzie a bazei teoretice și metodologice, popularitatea abordării antropologice și în acest domeniu, abordare ce a adus transmutarea accentelor, și dispariția universului popular tradițional. Lucrarea este un studiu amplu despre perioadele de cercetare, despre cadrul instituțional al cercetării și despre domeniile de cercetare (obiceiuri religioase, folclorul religios, edificiile și ornamentica sacră, relația dintre religie și societate), prezentând și o bibliografie impresionantă.

Olosz Katalin

Activitatea Societății Muzeului Ardelean și a revistei *Muzeul Ardelean* cu privire la poezia populară (folclor) (1859–1948)

În perioada cercetată Societatea Muzeului Ardelean nu a avut o secție de etnografie și nici o colecție muzeală de etnografie, acest domeniu nefiind inclus nici măcar în statutul ei. Totuși nu s-a delimitat de la această disciplină, cum nu a făcut-o nici în cazul altor discipline – ne arată studiul de față. Autoarea, care a studiat volumele revistei *Muzeul Ardelean* apărute pe parcursul a 52 de ani, a ajuns la concluzia că materialul etnografic sau folcloric apărut pe paginile acesteia este destul de diversificat (culegeri, probleme de teorie și metodologie, fenomene folcloristice istorice, relația dintre folclor și beletristică, poezia populară românească), în special în perioada când la universitatea din Cluj a existat predarea etnografiei.

Almási István

Un atelier de cercetare a muzicii populare la Cluj

Lucrarea de față cuprinde istoria formării Arhivei de Folclor al Academiei Române din Cluj, premisele formării, inițiativa din București, anexarea institutului la Academia Română și mai ales activitatea secției din Cluj. Autorul – el însuși un fost cercetător al institutului – prezintă mai toate aspectele activităților, infrastructura, organizarea institutului, conducerea și comunitatea de cercetători dealungul timpului, focusând pe materialul rezultat, adică cine, când și unde a efectuat culegeri de folclor, care a fost soarta acestor materiale, unde și când a fost posibilă publicarea acestora – toate acestea bineînțeles prin prisma cercetării muzicii populare.

Cseke Péter

Pe căi bartókienne-kodályiene în crearea culturii.

Reperle etnografice și de artă populară

în cercetarea satului la gruparea *Erdélyi Fiatalok*

Autorul cercetează mișcările tineretului intelectual maghiar din anii 1930, în special cu privire la gruparea formată în jurul revistei *Erdélyi Fiatalok*: conceptele, ideile, principiile și țelurile acestora. Subliniază importanța spiritului organizatoric al lui Jancsó Béla, precum și rezultatele avute cu gruparea sus menționată. Este interesat mai ales de aspectele etnografice ale acestor activități care au vizat studierea gustiană a satului, respectiv ridicarea acestuia prin programe, seminarii, adică prin răspândirea cunoștințelor și promovarea unor noi căi în vederea creșterii nivelului de trai.

Olosz Katalin

O posibilitate nefructificată a educației etnografice clujene.

Concursul înaintat de Sebestyén Gyula la catedra de istorie literară a universistății din Cluj

Sebestyén Gyula a fost un om de știință erudit, specialist în literatura maghiară veche, dar și a poeziei populare, al folclorului maghiar. În anul 1905 și-a înaintat cererea pentru postul de profesor la catedra de istorie literară a universității din Cluj, moment prin care avem posibilitatea de a cunoaște situația învățământului superior din perioada respectivă, pre-

cum și întreaga poveste ce a durat mai bine de un an. Toate acestea ni se aduc la cunoștință pe baza corespondenței dintre Sebestyén Gyula și Erdélyi Pál, acesta din urmă fiind un savant local, cunoscând și dezvelind toate aspectele unui asemenea caz. Anexa cuprinde și corespondența propriu-zisă.

Keszeg Vilmos

**Procesul verbal din 8 aprilie 1943 al Facultății de Litere,
Universitatea Ferenc József din Cluj**

Începuturile predării etnologiei în limba maghiară la universitatea din Cluj se datează din anul 1898, odată cu numirea lui Herrmann Antal în funcție de profesor al etnologiei. În anul 1919 această catedră s-a mutat la Szeged. Între anii 1940–1948 la universitatea clujeană a funcționat din nou specializarea de etnologie, cu profesori renumiți ca Viski Károly, Gunda Béla, K. Kovács László. Lucrarea de față prezintă circumstanțele prin care Gunda Béla a ajuns profesor la Cluj. Procesul verbal de 155 de file – un adevărat document istoric în acest sens – cuprinde descrierea și evaluarea activității concurenților (Gunda Béla, Szendrey Ákos, Bálint Sándor, Bartha Károly, Lükő Gábor, Kovács László, Tálasi István), ceea ce astăzi prezintă deja curiozități de istorie etnografică.

Ozsváth Imola

**Locul culegerilor efectuate de pedagogi
în istoria cercetării etnografice maghiare din România**

Lucrarea de față urmărește includerea activităților etnografice efectuate de învățători sau alți intelectuali din zonele rurale în istoria cercetărilor etnografice maghiare. Retrospectiva istorică ne arată o premisă național-romantică, prelegerile lui Viski Károly și Szendrey Zsigmond numind intelectuali locali drept cei mai corespunzători servitori ai etnografiei, ei fiind localnici, deci cunoscuți, dar totuși mai erudiți și mai conștienți de problemele științifice. Prin lucrări istorice și reviste specifice autoarea dezvăluie relațiile ce se ivesc între activitatea acestui strat social și orientarea schimbătoare a etnografiei maghiare. Rezultatele publicate sunt incluse în bibliografia studiului.

Portrete de cercetători

Acest bloc tematic prezintă activitatea unor cercetători renumiți, subliniind aspectele specifice ale carierelor individuale în corelație cu institutele din Cluj-Napoca. Tötszegi Tekla urmărește evaluarea activității lui Kós Károly legată de muzeul etnografic. Almási István ne aduce la cunoștință povestea unei culegeri folcloristice efectuate de Sepródi János și Sztripszky Hiador la începutul secolului 20. Pozsony Ferenc prezintă activitatea științifică a lui Vámszer Géza și Nagy Jenő, ambii aducându-și aportul la activitatea etnografică transilvăneană. Keszeg Vilmos prezintă o evaluare a carierei lui Nagy Olga, delimitând etapele deloc întâmplătoare ale acesteia, iar Gazda Klára realizează portretul științific și social a etnografei Szentimrei Judit.

Abstracts

Tánczos Vilmos

Hungarian Research on the Ethnography of Religion in Transylvania (Historical Summary and Bibliography)

The author debates on the lack of a synthesis on folk religiosity in Transylvania up to our present days, naming the late appearance of the theoretical and methodological basis, the popularity of the anthropological point of view in this area, and the vanishing of the traditional religious life as the main reasons. The present paper is a detailed presentation of the periods of research, on the institutional framework of it, and of the domains of research (religious customs, religious folklore, sacred buildings and ornamentation, religion and society), ending with an impressive bibliography of the topic in question.

Olosz Katalin

The Activity of the Transylvanian Museum Society and the *Transylvanian Museum* Periodical Related to Folk Poetry (Folclore) (1859–1948)

In the period in question the Transylvanian Museum Society had neither an ethnographical section nor an ethnographical museum collection, furthermore this domain was not even mentioned in its constitution. However, it had not delimited itself from this discipline, as it is shown in the present paper. The author studied 52 years of the *Transylvanian Museum* magazine, drawing the conclusion that the printed ethnographical or folklore material was quite diverse (collections, questions of theory and methodology, historical folklore issues, the relation between folklore and literature, Romanian folklore), especially in the period when at the university of Cluj there was an education of ethnology.

Almási István

A Folk Music Work Shop in Cluj

The present paper includes the history of the Folklore Archive of the Romanian Academy of Sciences from Cluj-Napoca, the precedents, the initiatives from Bucharest, the annexing of the institute to the Academy of Sciences, and especially the activity of the institute from Cluj. The author – himself a former researcher of the institute – presents almost every aspect of the activities, the infrastructure, the leadership and the community of researchers in time, focusing on the resulted material, that is who, when and where was able to collect folk material, what was the destiny of these materials, when and where could it be published – all these of course through the lenses of folk music research.

Cseke Péter

The Bartókian-Kodályian Way of Culture Creation. Points of View of Ethnography and Folk Art within the Rural Research of the Erdélyi Fiatalok Group

The author analyzes the movements of the Hungarian youth intelligentsia in the 1930s, especially regarding the group formed around the *Erdélyi Fiatalok* magazine: their concepts, ideas, principles and objectives. He underlines the importance of the organizatory spirit of Jancsó Béla, respectively his results with the mentioned group. He is interested mostly in the ethnographic and folklore points of view of these activities aiming the sociographic study of the village, respectively its raise through programmes, seminars, namely through the spreading of knowledge and promoting of new ways aiming the evolution of life standards.

Olosz Katalin

A Passed Opportunity of the Ethnographical Education in Cluj. An Application of Sebestyén Gyula to the Department of Literary History of the University of Cluj

Sebestyén Gyula was a great man of science, specialized in old Hungarian literature, but also in Hungarian folklore. In the year 1905 he presented his request for the professorship at the Department of Literary History

at the University of Cluj, a case through which we can have an insight regarding university education of the period in question, and also the whole story that lasted for more than a year. All these are shown to us through the correspondence of Sebestyén Gyula with Erdélyi Pál, the latter being a great local scholar, knowing and revealing all the aspects of such a case. We will also find annexed the whole correspondence of the two on this specific topic.

Keszeg Vilmos

The Report from April 8th 1943 by the Faculty of Letters of Ferenc József University in Cluj

The education of ethnology in Hungarian at the University of Cluj began in 1898 with the nomination of Antal Herrmann (1851-1926) as professor of this discipline. In 1919 the department was moved to Szeged (Hungary). Between 1940 and 1948 ethnographic education was restarted in Cluj with renowned scholars as Viski Károly, Gunda Béla, K. Kovács László. The present paper presents the circumstances of the arrival of Gunda Béla to Cluj. The report of 155 pages – a real historical document in this sense – includes the description and evaluation of the professional activity of the nominees (Gunda Béla, Szendrey Ákos, Bálint Sándor, Bartha Károly, Lükő Gábor, Kovács László, Tálasi István), which today can be considered as a curiosity of ethnographical history.

Ozsváth Imola

The Role of the Educators' Ethnographical Activity within the History of Hungarian Ethnography in Romania

The present paper deals with including the ethnographical activity of educators and rural intelligentsia within the history of Hungarian ethnography. The historical retrospective shows a romantic national precedent, the speeches of Viski Károly and Szendrey Zsigmond naming the local educators as most suitable servants of contemporary ethnography, as they are locals, thus not strangers to the people and also more educated, thus conscious of the scientific questions. Through historical works and periodicals the author reveals the relations rising between the activity of this stratum and the ever changing orientation of Hungarian ethnography. The published results are included in the bibliography of the study.

Scholar Portraits

This block aims to expose the activity, or some part, some specific aspects of the career of some renowned scholars, all of them tied to the institutions of Cluj-Napoca. Tötszegi Tekla follows a more complex and complete evaluation of the activity of the unique Kós Károly related to the ethnographical museum. Almási István gets our attention with the story of a common folklore collection carried out by Seprődi János and Sztripszky Hiador at the beginning of the 20th century. Pozsony Ferenc presents the scientific activity of Vámszer Géza and Nagy Jenő, both having a part in the merits of Transylvanian ethnographic studies. Keszeg Vilmos gives an accurate evaluation of Nagy Olga's career, outlining some specific and not occasional periods of it. Finally Gazda Klára outlines a portrait of Szentimrei Judit, showing the relations between scientific and social activity.

Szerzők

ALMÁSI István (Kolozsvár, 1934) Tanulmányait a kolozsvári Gheorghe Dima Zeneművészeti Főiskola zenetanári és karvezetői szakán végezte. 1989-ben megszerezte a „zenetudomány doktora” címet. 1957. január 15-től kezdve a Kolozsvári Folklórintézetben dolgozott tudományos kutatóként, ahonnan 2004-ben vonult nyugdíjba. Kutatási területe: népzene.

CSEKE Péter (Recsenyéd, 1945) A kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetemen a magyar nyelv és irodalom szakon szerzett tanári diplomát. Doktori disszertációját ugyanazon intézmény keretein belül védte meg 1995-ben. 1968 és 1990 között a *Falvak Népe* szerkesztője, majd a *Korunk* szerkesztője, 1995-től pedig a BBTE Politológiai és Közigazgatási Karának dékánja, dékánhelyettese, egyetemi tanár. Kutatási területei: sajtótörténet, sajtóelmélet, szociográfia.

GAZDA Klára (Zalán, 1944) 1967-ben a kolozsvári BBTE Bölcsészkarán magyar nyelv és irodalomtanári oklevelet szerzett. Doktori disszertációját 1976-ban a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Néprajzi Intézetében védte meg. 1968–1991 között a Sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum néprajzos muzeológusa, 1991–2008 között a BBTE Magyar Nyelv és Kultúra Tanszékének, illetve Magyar Néprajz és Antropológia Tanszékének adjunktusa, majd előadótanára, közben 2000–2004 között a Román Tudományos Akadémia Kolozsvári Folklóarchívumának tudományos főkutatója. Kutatási területei: gyermekkultúra, népviselet, tárgy és folklór kapcsolata, szimbolikus motívumok a folklórban.

KESZEG Vilmos (Detrehemtelep, 1957) A kolozsvári BBTE Bölcsészkarán szerzett magyar–francia nyelv- és irodalomtanári oklevelet. Doktori disszertációját 1995-ben a kolozsvári BBTE Magyar Nyelv és Kultúra Tanszékén védte meg. Jelenleg a kolozsvári BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszékének tanszékvezető professzora, doktori képzés irányítója. Kutatásokat folytat a kortárs mitológiákkal, a szövegmondással, a biografikus szövegekkel, az írott kultúrával kapcsolatban.

OLOSZ Katalin (Kovászna, 1940) A kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetemen a magyar nyelv és irodalom szakon szerzett tanári diplomát. 1963 és 1966 között a Marosvásárhelyi Pedagógiai Főiskolán volt gyakorlonok, majd a Román Akadémia marosvásárhelyi Társadalomtudományi Kutatóközpontjában kutató, illetve főkutató. Kutatási területei: magyar népköltészet, folklórtörténet.

OZSVÁTH Imola (Székelyudvarhely, 1977) Magyar–néprajz szakot végzett a kolozsvári BBTE Bölcsészkarán, ugyanitt, a Magyar Néprajz és Antropológia Tanszéken szerzett mesteri fokozatot. Doktori címét is ugyan ezen intézmény keretein belül szerezte meg 2009-ben. Kutatási területei: néptanítók, élettörténetek, narratológiai vizsgálatok.

POZSONY Ferenc (Zabola, 1955) Magyar–orosz nyelv és irodalom szakot végzett a kolozsvári BBTE Bölcsészkarán. Középiskolai tanár 1981–1990 között Kézdivásárhelyen. 1990-től a kolozsvári BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszékének tanára, ahol 1997-ben doktorált, majd 2002-től egyetemi professzor, 2005-től pedig doktori képzést irányít. 1990-től a Kriza János Néprajzi Társaság alapító elnöke. A zabolai Csángó Néprajzi Múzeum alapítója. Kutatási területei: népi társadalom, szokások, internetikus kapcsolatok Erdélyben és Moldvában.

TÁNCZOS Vilmos (Csíkszentkirály, 1959) A kolozsvári BBTE Bölcsészkarán szerzett magyar–orosz nyelv- és irodalomtanári oklevelet 1983-ban. Doktori disszertációját 1999-ben a kolozsvári BBTE Magyar Nyelv és Kultúra Tanszékén védte meg. Jelenleg a kolozsvári BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszékének egyetemi előadójaként. Fő kutatási területei a népi vallásosság, mindenekelőtt a moldvai csángók szakrális kultúrájának vizsgálata. Legbelsőbban a moldvai csángó folklór szakrális műfajaiával, mindenekelőtt az archaikus apokrif népi imádságok gyűjtésével és értelmezésével foglalkozott. Több vallásnéptudományi tárgyú kötetet jelent meg.

TÖTSZEGI Tekla (Gyergyóditró, 1964) Magyar–francia szakot végzett a kolozsvári BBTE Bölcsészkarán. 2007-ben szerzett doktori címet a BBTE BTK Magyar Néprajz és Antropológia Tanszéke doktori programjában. Jelenleg néprajz- és muzeológus a kolozsvári Erdélyi Néprajzi Múzeumban. Kutatási területe: öltözködéskultúra.

Autorii

István ALMÁSI (Cluj-Napoca, 1934) Absolvent al Academiei de Muzică Gheorghe Dima din Cluj-Napoca, specializarea pedagogie și dirijorat. Și-a susținut teza de doctorat în anul 1989. De la 15 ianuarie 1957 a devenit cercetător la Institutul de Folclor al Academiei Române din Cluj-Napoca, pensionându-se în anul 2004. Domenii de cercetare: muzica populară.

Péter CSEKE (Rareș, 1945) A obținut diploma de profesor de limbă și literatură maghiară la Universitatea Babeș–Bolyai din Cluj-Napoca. Și-a susținut teza de doctorat la aceeași universitate în anul 1995. Între anii 1968 și 1990 a fost redactor al revistei *Falvak Népe*, apoi al revistei *Korunk*, iar din 1995 decan, prodecan și profesor universitar al Facultății de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării al UBB. Domenii de cercetare: istoria jurnalisticii, teoria jurnalisticii, sociografie.

Klára GAZDA (Zălan, 1944) Absolventă al UBB Cluj-Napoca, Facultatea de Litere, specializarea limba și literatura maghiară. Și-a susținut teza de doctorat la Institutul de Etnografie al Universității Eötvös Loránd din Budapesta în anul 1976. Între anii 1968–1991 a fost muzeolog–etnograf al Muzeului Național Secuiesc din Sfântu Gheorghe, iar între anii 1991–2008 lector universitar, mai apoi conferențiar la Catedra de Limba și Cultura Maghiară, respectiv Catedra de Etnografie și Antropologie Maghiară. Între timp, în perioada 2001–2004 a fost cercetător șef al Institutului de Folclor al Academiei Române Cluj. Domenii de cercetare: cultura copiilor, portul popular, relația obiect și folclor, motive simbolice în folclor.

Vilmos KESZEG (Tritenii de Jos, 1957) Și-a terminat studiile la Universitatea Babeș–Bolyai, specializarea limbă și literatură maghiară și franceză. Și-a susținut teza de doctorat la Catedra de Limba și Cultura Maghiară al UBB Cluj-Napoca în anul 1995. În prezent este profesor universitar, șef de catedră al Catedrei de Etnografie și Antropologie Maghiară. Domenii de cercetare: mitologii contemporane, naratologie, texte biografice, cultura scrisă.

Katalin OLOSZ (Covasna, 1940) A obținut diploma de profesor de limbă și literatură maghiară la Universitatea Babeș–Bolyai din Cluj-Napoca. Între anii 1963 și 1966 a fost asistentă la Școala Pedagogică Superioară din Târgu Mureș, apoi a devenit cercetătoare, respectiv cercetătoare șefă la Institutul de Cercetări Socio-Umane al Academiei Române din Târgu Mureș. Domenii de cercetare: poezia populară maghiară, istoricul folclorului.

Imola OZSVÁTH (Odorheiu Secuiesc, 1977) Absolventă al UBB Cluj-Napoca, Facultatea de Litere, specializarea maghiară–etnografie. A urmat programul de masterat al Catedrei de Etnografie și Antropologie Maghiară. Și-a susținut teza de doctorat în anul 2009 în cadrul școlii doctorale al UBB. Domenii de cercetare: activitatea intelectualilor, pedagogilor din zonele rurale, povestirea vieții, studii de naratologie.

Ferenc POZSONY (Zăbala, 1955) Absolvent al UBB Cluj-Napoca, Facultatea de Litere, specializarea limba și literatura maghiară–limba și literatura rusă. Profesor de limbă și literatura maghiară în Târgu Secuiesc între anii 1981–1990. Doctor în filologie (etnologie) în anul 1997. Din anul 1990 lector, din 1998 conferențiar, iar din 2002 profesor universitar la UBB, Facultatea de Litere, Catedra de Etnografie și Antropologie Maghiară. Conducător de doctorate din 2005. Este președintele fondator al Asociației Etnografice Kriza János din anul 1990, și inițiatorul Muzeului Etnografic Ceangăiesc din Zăbala. Domenii de cercetare: viața socială rurală, obiceiuri, relații interetnice în Ardeal și Moldova.

Vilmos TÁNCZOS (Sâncrăieni, 1959) În anul 1983 a obținut diploma de licență în specializarea limba și literatura maghiară–limba și literatura rusă la UBB Cluj-Napoca. Și-a susținut teza de doctorat la Catedra de Limba și Cultura Maghiară al UBB Cluj-Napoca în anul 1999. În prezent este conferențiar la Catedra de Etnografie și Antropologie Maghiară. A efectuat cercetări folclorice-etnografice în domeniul religiozității populare, mai ales la ceangăii din Moldova (rugăciuni populare arhaice, apocrife). Rezultatul acestor culegeri și cercetări au fost publicate în mai multe volume și studii.

Tekla TÖTSZEGI (Ditrău, 1964) Absolventă al UBB Cluj-Napoca, Facultatea de Litere, specializarea maghiară–franceză. A obținut titlul de doctor în anul 2007 în cadrul programului doctoral al Catedrei de Etnografie și Antropologie Maghară. În prezent este muzeolog–etnograf la Muzeul Etnografic al Transilvaniei din Cluj-Napoca. Domeniu de cercetare: cultura vestimentară.

Authors

István ALMÁSI (Cluj-Napoca, 1934) He graduated from Gheorghe Dima Music Academy in Cluj-Napoca, specialization: music master and chorus master. He presented his thesis for the doctor's degree in 1989. Since the 15th of January 1957 he was a researcher at the Folklore Institute of the Romanian Academy of Sciences in Cluj-Napoca. He retired in 2004. Fields of research: folk music.

Péter CSEKE (Rareș, 1945) He obtained his university degree at Babeș–Bolyai University Cluj-Napoca, specializing in Hungarian language and literature. He presented his thesis for the doctor's degree at the same university in 1995. Between 1968 and 1990 he was the editor of *Falvak Népe* periodical, then of *Korunk* magazine, while since 1995 he was dean, vice-dean and professor at the Faculty of Political, Administration and Communication Sciences at Babeș–Bolyai University Cluj-Napoca. Fields of research: history and theory of journalism, sociography.

Klára GAZDA (Zălan, 1944) She graduated from Babeș–Bolyai University Cluj-Napoca, Faculty of Letters, specialization Hungarian language and literature. She presented her thesis for the doctor's degree at the Ethnographic Institute of Eötvös Loránd University from Budapest in 1976. She was an ethnographer–museologist of the National Sekler Museum of Sfântu Gheorghe between 1968–1991, assistant professor then associate professor at the Department of Hungarian Language and Culture and the Department of Hungarian Ethnography and Anthropology between 1991–2008. In the meantime, between 2001–2004 she was a senior researcher at the Folklore Institute of the Romanian Academy of Sciences Cluj-Napoca. Fields of research: children's culture, popular costume, the relation between object and folklore, symbolic motifs in folklore.

Vilmos KESZEG (Tritenii de Jos, 1957) He studied Hungarian and French language and literature at the University of Cluj. He presented his thesis the doctor's degree at the Department of Hungarian Language and Culture in 1995. He is now professor and head of department at the Department of

Hungarian Ethnography and Anthropology at the same University. Fields of research: contemporary mythologies, story-telling, biographic texts, written culture.

Katalin OLOSZ (Covasna, 1940) She obtained her university degree at Babeş–Bolyai University Cluj-Napoca, specializing in Hungarian language and literature. She was an assistant at the Pedagogic College in Târgu Mureş (1963–1966), then a researcher, respectively senior researcher at the Institute of Social Research of the Romanian Academy of Sciences in Târgu Mureş. Fields of research: Hungarian folklore, the history of folklore.

Imola OZSVÁTH (Odorheiu Secuiesc, 1977) She graduated from Babeş–Bolyai University Cluj-Napoca, Faculty of Letters, specialization Hungarian literature and ethnography. Also followed an MA course at the Department of Hungarian Ethnography and Anthropology. She presented her thesis for the doctor's degree in 2009 within the same University. Fields of research: the activity of rural intelligentsia, life story, narrative studies.

Ferenc POZSONY (Zăbala, 1955) He graduated from Babeş–Bolyai University, Cluj-Napoca, Faculty of Letters, specialization Hungarian language and literature and Russian language and literature. He was a Hungarian language and literature teacher at Târgu-Secuiesc between 1981–1990. He received his PhD in 1997. In 1990 he became assistant professor, in 1998 university lecturer, then in 2002 university professor at the Department of Hungarian Ethnography and Anthropology. From 2005 he is the director of PhD programme. He is founding president of the Kriza János Ethnographical society and the initiator of the Csángó Ethnographical Museum of Zăbala. Fields of research: social life in rural areas, popular customs, interethnic relations in Transylvania and Moldavia.

Vilmos TÁNCZOS (Sâncrăieni, 1959) He obtained his university degree in 1983 specializing in Hungarian and Russian language and literature at Babeş–Bolyai University Cluj-Napoca. He presented his thesis for the doctor's degree at the Department of Hungarian Language and Culture of

Babeş–Bolyai University in 1999. At present he is an associat professor at the Department of Hungarian Ethnography and Anthropology. His main research interest has been the domain of folk religiosity and he has done ethnographic/folklore researches regarding this subject mainly at the Moldavian Csángós (arhaic and apocrif folk prayers). The results of these resarches have been published in several volumes and essays.

Tekla TÖTSZEGI (Ditrău, 1964) She graduated from Babeş–Bolyai University, Cluj-Napoca, Faculty of Letters, specialization Hungarian–French. She presented her thesis for the doctor’s degree in 2007 within the doctoral programme of the Department of Hungarian Ethnography and Anthropology. At present she is a museologist–ethnographer at the Ethnographic Museum of Transylvania in Cluj-Napoca. Field of research: the culture of clothing.

Cuprins

Introducerea editorilor 7

Istoria disciplinei și a cercetării etnografice

Tánczos Vilmos

Cercetări maghiare în etnografia religiozității populare din Ardeal
(sinteză de istorie etnografică și bibliografie) 13

Olosz Katalin

Activitatea Societății *Muzeul Ardelean* și a revistei
Muzeului Ardelean cu privire la poezia populară (folclor)
(1859–1948) 117

Almási István

Un atelier de cercetare a muzicii populare la Cluj 135

Cseke Péter

Pe căi bartókiene-kodályiene în crearea culturii.
Reperete etnografice și de artă populară în cercetarea satului
la gruparea Erdélyi Fiatalok 143

Istoria instituțiilor și a educației etnografice

Olosz Katalin

O posibilitate nefructificată a educației etnografice clujene.
Concursul înaintat de Sebestyén Gyula
la catedra de istorie literară a universității din Cluj 169

Keszeg Vilmos

Procesul verbal din 8 aprilie 1943 al Facultății de Litere,
Universitatea Ferenc József din Cluj 205

Ozsváth Imola	
Locul culegerilor efectuate de pedagogi în istoria cercetării etnografice maghiare din România	289

Portrete de cercetători

Tötszegi Tekla	
Kós Károly, curatorul și creatorul de muzeu	327

Almási István	
Culegerea de cântece populare a lui Sepródi János și Sztripszky Hiador.	337

Pozsony Ferenc	
Activitatea științifică a lui Vámszer Géza (1896–1976)	351

Pozsony Ferenc	
Nagy Jenő (1916–1996)	359

Keszeg Vilmos	
Etapele carierei lui Nagy Olga	371

Gazda Klára	
Porterul lui Szentimrei Judit	397

Rezumate	413
--------------------	-----

Autorii.	423
------------------	-----

Contents

Editorial Introduction 7

History of the Ethnographic Discipline and Research

Tánczos Vilmos

Hungarian Research on the Ethnography of Religion in Transylvania
(Historical Summary and Bibliography). 13

Olosz Katalin

The Activity of the Transylvanian Museum Society
and the *Transylvanian Museum Periodical*
Related to Folk Poetry (Folclore) (1859–1948). 117

Almási István

A Folk Music Work Shop in Cluj 135

Cseke Péter

The Bartókian-Kodályian Way of Culture Creation.
Points of View of Ethnography and Folk Art
within the Rural Research of the Erdélyi Fiatalok Group 143

History of Ethnographical Institutions and Education

Olosz Katalin

A Passed Opportunity of the Ethnographical Education in Cluj.
An Application of Sebestyén Gyula
to the Department of Literary History of the University of Cluj . . . 169

Keszeg Vilmos

The Report from April 8th 1943
by the Faculty of Letters of Ferenc József University in Cluj 205

Ozsváth Imola	
The Role of the Educators' Ethnographical Activity within the History of Hungarian Ethnography in Romania	289

Scholar Portraits

Tötszegi Tekla	
Kós Károly, Curator and Creator of Museum	327

Almási István	
A Collection of Folk Songs by Seprődi János and Sztripszky Hiador	337

Pozsony Ferenc	
The Activity of Vámszer Géza (1896–1976)	351

Pozsony Ferenc	
Nagy Jenő (1916–1996)	359

Keszeg Vilmos	
Sections in the Career of Nagy Olga	371

Gazda Klára	
The Portait of Szentimrei Judit.	397

Abstracts	417
---------------------	-----

Authors	426
-------------------	-----